

*Luther
glede*

Kirkeordning – religionsfrihet – menneskerettigheter

Olav Fykse Tveit

Generalsekretær

Kirkenes verdensråd

*Luther
glede*

Religionsfrihet i menneskerettighetene

- Religionsfrihet – beskyttet menneskerett.
- FNs menneskerettighetserklæring 1948 – ikke juridisk bindende.
KV-folk involvert i teksten om religionsfrihet.
- Viktigst i europeisk sammenheng: Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen

*Luther
glede*

FNs

menneskerettighetserklæring

Artikkel 18

- Enhver har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Denne rett omfatter frihet til å skifte religion eller tro, og frihet til enten alene eller sammen med andre, og offentlig eller privat, å gi uttrykk for sin religion eller tro gjennom undervisning, utøvelse, tilbedelse og ritualer.

Luther
glede

Religionsfrihet: Den europeiske menneskerettskonvensjon

Artikkel 9: Tanke-, samvittighets- og religionsfrihet

1. Enhver har rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet; denne rett omfatter frihet til å skifte sin religion eller overbevisning, og frihet til enten *alene* eller *sammen med andre* og så vel *offentlig* som *privat* å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning, ved tilbedelse, undervisning, praksis og etterlevelse.

Luther
glede

EMK art.9 (forts.)

2. Frihet til å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning skal bare bli undergitt slike begrensninger som er *foreskrevet ved lov* og er *nødvendige* i et demokratisk samfunn av hensyn til den *offentlige trygghet*, for å beskytte den *offentlige orden, helse eller moral*, eller for å beskytte *andres rettigheter og friheter*.

*Luther
glede*

Religions- og livssynsfrihet

- Rett til å tro / ikke tro: Staten kan ikke gripe inn i **trosfriheten**.
- Rett til å utøve sin tro eller sitt livssyn
 - Offentlig og privat
 - Alene og sammen med andreStaten kan bare gripe inn i **religionsutøvelsen** av hensyn til
 - andres grunnleggende menneskerettigheter
 - eller er til fare for den "offentlige orden"

*Luther
glede*

Tros- og livssynsfrihet som menneskerett

- Individuell og kollektiv dimensjon
- Menneskerettighetene sikrer individene rett til å danne tros- og livssynssamfunn slik at de kan utøve sin religion sammen med andre
- Trossamfunn har rett til selvbestemmelse i indre forhold. Omfatter særlig saker vedrørende lære, tilbedelse og utvelgelse av ledere.

*Luther
glede*

Religionsjus - religionspolitikk

- Menneskerettighetene – en minstestandard.
- Hovedkrav: Ikke-innblanding i trosfrihet – likebehandling/ikke-diskriminering.
- Religionspolitikk: Stater kan velge å gå lenger enn menneskerettighetene krever.
- ”Aktivt støttende tros- og livssynspolitikk”

*Luther
glede*

To unike sider ved norsk religionspolitikk sett utenfra

- Norsk religionspolitikk – kommet langt i å håndheve prinsippene i praktisk politikk. Unik økonomisk støtteordning til tros- og livssynssamfunn.
- utfordringer i ordningen: statskirke – privilegert trossamfunn – eneste land i Europa hvor staten reelt avgjør utnevning av biskoper

*Luther
glede*

Bør staten definere hva som er god religion?

- Sør-Afrika: Apartheid – boer-kristendom. Siden: Sannhets – og forsoningskommisjonen bygd på kristne verdier. Nå: Prinsipielt nøytral stat, men hvilke verdier?
- Israel: Kan man definere en jødisk stat?
- Malaysia: Statsreligion – islam tilsvarende dagens gr.lov § 2 og Norge før dissenterloven.

*Luther
glede*

Folkets tilgang til religion i det offentlige rom

- USA – wall of separation. Civil religion.
- Frankrike – laïcité: mot offentlig eksponering av religiøse symboler
- Kan staten hjelpe til med finansiering – skatt? Tyskland/Sverige: Kirkeskatt

*Luther
glede*

Juridisk og økonomisk religionsfrihet?

- "Aktivt støttende religionspolitikk" / "understøttes som sådan av staten" Danmark og Norge
- Økonomisk støtte – begrensning på utøvelsen av religion i Den norske kirke?
- Gudstjenester bare med lønnede prester/kantorer? Definerer statens bevilgning nivået på religionsutøvelse / antall gudstjenester?
- Hva med kirkens – og kirkemedlemmenes eget ansvar?

*Luther
glede*

Hjelper folkekirkebegrepet oss inn i framtiden?

- En folkelig kirke – for mange (Etiopia)
- Hvilket folk? 1814? Det nye, utvidede norske "vi"? Samer, etniske minoriteter?
- Hjelper andre begreper oss mer?
- Åpen? Inkluderende?
- Folkelig – demokratisk – lekfolkets plass?
- Evangelisk-luthersk? Økumenisk?
- "Katolsk" – allmenn?

